

IZVJEŠTAJ O RADU U OBITELJSKOJ KNJIŽNICI FISKOVIĆ U OREBIĆIMA

U sklopu projekta registriranja baštinskih zbirki u hrvatskim knjižnicama, početkom rujna 2009. započeto je bibliografsko istraživanje u obiteljskoj knjižnici Fisković u Orebićima na Pelješcu. Od 1. do 10. rujna 2009. popisano je 413 svezaka bibliografskih jedinica. Naknadno su, prema popisu knjige inventarizirane i uvjetno rečeno, signirane. Stručno signiranje građe nije se moglo provesti zbog smještaja i rasporeda knjiga u kući kao i zbog želje vlasnika da se njihov smještaj ne mijenja s obzirom na ambijent prostora koji žele registrirati kao spomenik kulture. Oko 1500 knjiga smješteno je na nekoliko mjesta u kući. Veći dio knjiga nalazi se u salonu, dio ih je u radnoj sobi pok. akademika Cvite Fiskovića. Knjige su smještene i u spavaćim sobama te po stubištu i na odmorštima.

Knjige u salonu smještene su u dva manja, pretrpana zastakljena ormara, na klasicističkoj škrinji, na klaviru i u pregradama starog pisaćeg stola, secrétairesa. U sličnim secrétairesima smještene su i knjige u spavaćim sobama. U navedenim prostorijama obitelj svakodnevno boravi i živi tijekom ljeta. Ostatak godine kuća je zatvorena ali se u nju povremeno dolazi.

Knjige do sada nisu bile popisivane te na sebi nemaju prethodnih oznaka inventariziranja i signiranja. Budući da u kući nema slobodnih polica na koje bi se, objedinjene, mogle smjestiti knjige tiskane do 1850. godine, postupak njihovog identificiranja bio je otežan i usporen. Svaku knjigu nakon pregleda je trebalo odmah vratiti na istu policu. Jedini ustupak istraživanju bila je mogućnost odvajanja starih od novijih knjiga na istoj polici.

Popis nisam započela dogovorenim redosljedom, ispunjavanjem knjige inventara. Na to sam se odlučila iz više razloga a odluci je doprinijelo i računalo koje mi je bilo na raspolaganju. Uvidom u knjige nađeno je da veći broj knjiga ima privezane radove koje bi bilo vrijedno zabilježiti. Utvrđeno je da je dio knjiga bez naslovne i/ili početnih stranica pa su opisivane prema naslovima poglavlja, u nadi da će ih se naknadno moći identificirati. Kako u rubrici naslova inventarne knjige nema nedovoljno mjesta za šire podatke o naslovu i izdavačima, činilo se da se neće pribilježiti dovoljno podataka za kasnije određivanje pravog naslova većine knjiga.

Knjige sam popisivala prema grupama podataka koji se traže za katalogizaciju prema ISBD (M) ali se u ovdje ne može govoriti o njihovoj katalogizaciji. Po izričitoj želji vlasnika knjižnice posebnu pozornost obratila sam ex librisima i važnijim bilješkama pok. akademika Cvite Fiskovića.

Redni broj pojedine, u računalu popisane knjige ispisivala sam olovkom na poleđinu svake knjige, zadržavajući za višetoma djela isti osnovni broj. Upisom u knjigu inventara svaki svezak dobio je svoj broj pa se uvjetno, može govoriti o signaturi i inventarnom broju. Ipak, da bi se knjigama strukturirala odgovarajuća signatura potrebno je nekoliko predradnji: nabaviti nove ormare za knjige, dobiti obećanje da će knjige koje su izložene po namještaju tu i ostati ili se dogovoriti o njihovom sklanjanju, imati planove postava budućeg muzeja u obiteljskoj kući Fisković u kojem će biti određeno definitivno mjesto (na katu, u sobi, u ormaru, na polici ili namještaju) svakoj staroj knjizi. U tom slučaju popisane stare knjige, objedinjene u novom ormaru ili polici stajale bi, vodeći se sadašnjom „signaturom“, slijedom, jedna do druge.

Knjigu inventara izradila sam u Splitu tijekom rujna i listopada a provjeravanje i dopunjavanje podataka o popisanim knjigama uvidom u mrežne kataloge hrvatskih i svjetskih knjižnica. Knjige koje nisam pronašla u navedenim katalogima u popisu sam označila bojom.

U pregledanom dijelu fonda našla sam 11 knjiga iz 16. stoljeća, 35 knjiga iz 17. stoljeća, 148 knjiga iz 18. stoljeća i 238 knjiga iz prve polovice 19. st. Za 8 knjiga nisam utvrdila godinu izdavanja. Ovakvi brojčani podaci rezultat su ubrajanja svakog sveska i svakog priveza.

Najstarija knjiga u dijelu fonda koji je popisana je „Regole grammaticali della volgar lingua di messer Francesco Fortunio, nuovamente reviste et con somma diligentia corrette“ objavljena 1545. u Veneciji kod Alda Manuzija (nasljednici). Vrijedna su pozornosti i tri toma „Delle navigationi et viaggi“ Giovannija Battiste Ramusia, objavljena u Veneziji, 1583. kod izdavačke kuće Giunta te djelo „Le relationi universali“ Giovannija Benesea Botera iz 1618. godine. Zanimljiv je i „Portolano del Mar Nero e del Mar d'Azoff“ Edouarda Taitbouta de Marignya iz 1850.

Najveći broj knjiga tiskan je na hrvatskome i talijanskome jeziku. Pojedine su knjige tiskane na latinskom, njemačkom, engleskom. Prevladava latiničko pismo, nekoliko knjiga tiskano je goticom.

Na knjigama su nađena različita oštećenja. Česta su fizička oštećenja knjiga, bez naslovnih stranica, dijelova teksta, završetka. Dio ih je oštećen sada neaktivnim crvotočinama. Kod svega nekoliko knjiga (3) nađene su biološka oštećenja (plijesni). One su izdvojene iz fonda a brigu o njima preuzela je dipl. konzervatorica, Lana Fisković.

Vrijednost knjižnici obitelji Fisković daje nekoliko elemenata:

1. Ona je primjer obiteljske knjižnice koja je nastajala gotovo 200 godina. Počela se stvarati koncem 18. stoljeća, zahvaljujući Vicenzu Vicku Fiskoviću († 1879.) Za njezin daljnji rast zaslužni su Florio Cvijeto Fisković († 1916.), Vicko Fisković († 1942.) i Cvito Fisković († 1996.) Ogledalo je njezinih žitelja te ukazuje na različite intelektualne i umjetničke interese pojedinih članova obitelji. Otkriva zanimanje njezinih moreplovaca da razviju temeljna znanja o svojoj profesiji (portolani, knjige iz astronomije, navigacije), o upoznavanju krajeva kojima su plovili (putopisi, povijest), poboljšanju komunikacije tijekom plovidbe (rječnici i priručnici za učenje stranih jezika). I ženski članovi obitelji bili obrazovani i vlasnici knjiga na stranim jezicima (molitvenici, beletristika, kuharice iz stranih zemalja) a da se djecu redovito obrazovalo pokazuju brojni školski udžbenici.

2. U knjižnici je sistematski prikupljana knjižna građa tiskana u Dubrovniku i sa sadržajima vezanima uz Dubrovačku republiku. U fondu je veći broj knjiga dubrovačkog tiskara i izdavača Martecchinija.

3. U fondu je i dio knjiga koje su tiskane u Dalmaciji, posebno u Zadru, kod Battare te kod splitskih izdavača iz druge polovice 19. stoljeća.

4. Mnoge knjige imaju posvete prijatelja, rođaka, sumještana koji su ih darivali obitelji, posebno akademiku Cvitu Fiskoviću, znajući za njegov interes i ljubav prema staroj i rijetkoj knjizi.

6. Na knjigama su često potpisani članovi obitelji Fisković. Smatra se da ove bilješke doprinose boljem upoznavanju obiteljske povijesti.

7. Među knjigama je i nekoliko starih knjiga uglednih izdavača: A. Manuzio (nasljednici) G. Antonio degli Antoni, obitelj Giunta, J. Blaeu, N. Pezzano, obitelji Occhi, Remondini, Vallardi te naš Lj. Gaj.

Knjižnica obitelji Fisković stoji na raspolaganju onome dijelu akademske zajednice koji se bave povijesnim i povijesnoumjetničkim istraživanjima. Formirala je dva naša ugledna povjesničara umjetnosti, akademika Cvitu Fiskovića i akademika Igora Fiskovića..

Na temelju uvida u dio fonda, knjižnica se može upisati u Listu zaštićenih kulturnih dobara.

U Splitu, 23. listopada 2009.

Izvještaj sastavila:
Dubravka Dujmović